

at man paa Grund deraf maatte tye til den i Forslag bragte aldeles exorbitante Expropriation, er det os saaledes aldeles umuligt at indsee, heller ikke troe vi, at det hidtil er lykkedes Nogen at føre Bevis for, at Almuevellet krævede en saadan Expropriation. Det fortjener ogsaa at bemærkes, at medens Majoritetens historiske Udvikling indeholder stærke Vidnesbyrd om den Energi og Dygtighed, hvorved Tvangslovens Væbner have arbejdet paa dens Gjennemførelse, saa har intet af de mange afværende constitutionelle Ministerier troet at kunne eller at burde føre den igjennem; og dog ere Alle enige om, at skulde der overhovedet kunne tænkes paa et heldigt Udfald af en Tvangslov, saa maatte den fremgaae af Regjeringens Initiativ.

Naaget vi saaledes ere Modstandere af en Expropriationslov og holde for, at baade Livsfæste og længere Forpagtninger ere nyttige og ønskelige Former for Bøndergaardens Besiddelse, overseer vi dog ingenlunde Selveiendoms Betydning, ligesom vi villig erkjende, at de bestaaende sociale Forhold i høi Grad ønskeliggjøre en jevn, naturlig, for begge interesserede Parter fyldestgjørende Fremadstriden af Selvei; men i denne Henseende troe vi, at selv Tvangslovens Væbner bør føle sig tilfredse, og vi tillade os blot at henvisse til de statistiske Meddelelser om denne Sag, hvoraf sees, hvor særdeles mange Fæstegaarde der er solgt, samt til de hyppige Beretninger i offentlige Tidender, som bære Vidnesbyrd om, at Salgene heller ikke ere standsede efter Januar 1868.

Naar det oftere yttres, at en Tvangslov er nødvendig, fordi Fæsteforholdet giver Anledning til Uenighed og Rivninger imellem Godseiere og Bønder, saa skulle vi ikke her udtale os om denne Uenigheds Omfang eller om de andre, udenfor Fæstevæsenet liggende Grunde til saadanne mulige Rivninger, men, idet vi erkjende den store Betydning af disse Samfundsclassers Samvirken, samt at Godsforholdenes Afløsning vil være et væsentligt Middel til at fremme denne, troe vi paa det Bestemteste at burde fremhæve, at en Tvangslov langt fra at fjerne bestaaende Rivninger tværtimod vil forøge disse og saaledes vil

standse den Samvirken og Enighed, som allerede er tilstede. Vi nære derhos det Haab, at denne Samvirken vil faae Fremgang, og at begge interesserede Parter i Følelsen af dens Gavnlighed og i Duffet om, at den maa vore og vinde i Stykke, ville erkjende Nødvendigheden af at fjerne alle brændende Stridspunkter, og navnlig ville søge at fjerne det her foreltiggende gjennem billige, begge Parter tjenlige Salg og Kjøb af Fæstestederne, og i denne Henseende kan det ikke nægtes, at Fæstegods frembyder en sjelden Leilighed til Handeler, hvorigjennem begge Parter's Tarv kan skee Fyldest. Endelig troe vi endnu at burde henlede Opmærksomheden paa, at, jo mere den Erkjendelse bliver almindelig imellem større og mindre Eiendomsbestiddere, at det Heles saavel som det egne Vel i saare Meget beroder paa deres Enighed og Samvirken, vil man ogsaa paa saadanne Godser, hvor Salg et endnu har fundet Sted, blive paavirket af den offentlige Mening og Særliges Tilskyndelse og Opmuntring. Maatte der end findes enkelte Godseiere, som, enten fordi de holde sig forvådsede om, at Godsforholdenes Conservering er til Fæsternes sande Gavn, eller fordi de ere utilbøielige til at gjøre Forandringer i tilvante Forhold, ikke ville bøte sig for Opinionen, men holde fast ved det Bestaaende, saa er der Rimelighed for — og det af mange Grunde — at der ved Eierstiftet ogsaa vil stiftes Anskuelse, ligesom saadanne enkelte Tilfælde dog i alt Fald ikke kunne paaberaabes som Motiv for en Tvangslov, der omfatter alt Fæstegods.

Medundertegnede Frederiksen er enig med Fleertallet i at ansee det for i høi Grad ønskeligt, endelig at kunne hæve ligeaa vel Fæstetvangen som andre Hindringer for de frembringende Kræfters frie Brug. Det er mig fremdeles klart, at det ikke vilde være rigtigt nu uden videre at hæve denne Indskrænkning eenfaldig til Godseiernes Fordeel, fordi man da vilde berøve Fæstefamilierne en betydelig factisk Fordeel, der er støttet paa Loven, og derved i høi Grad vilde komme i Strid med hele den nyere Lovgivnings Aand. Jeg er endelig ogsaa dert enig